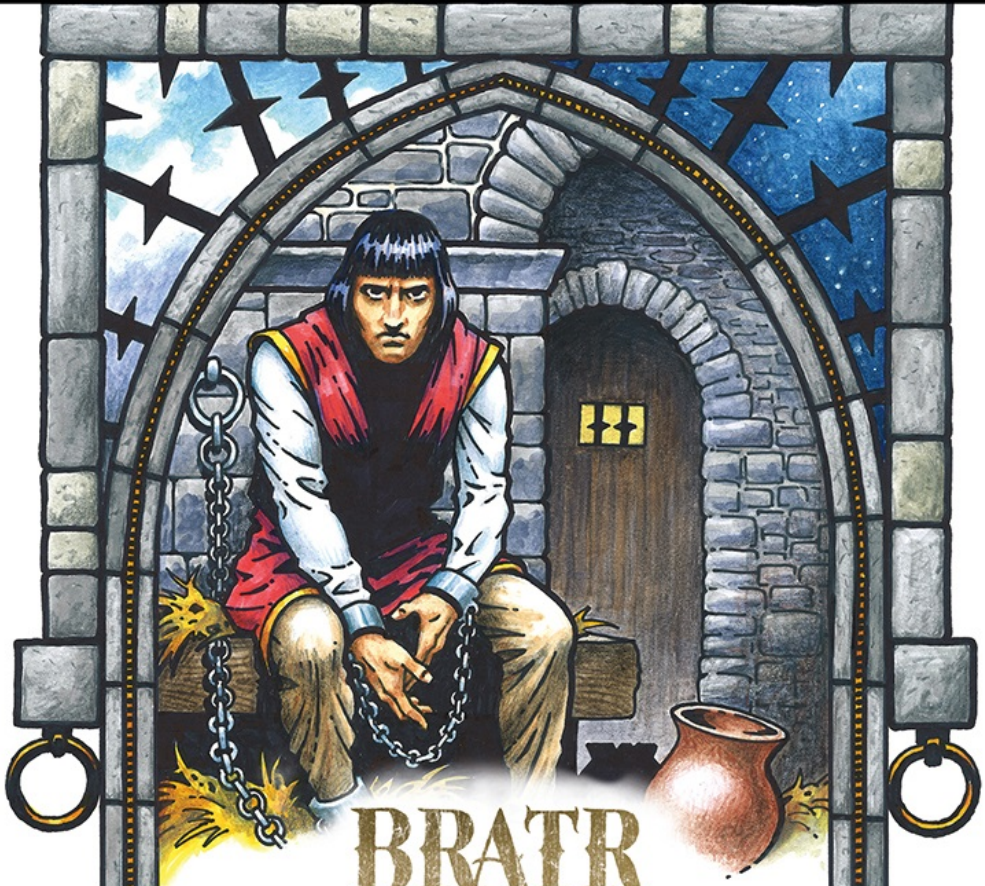

BRATR CADFAEL

Ellis Peters

Pokání bratra Cadfaela

Legendární historická detektivka

Pokání bratra Cadfaela

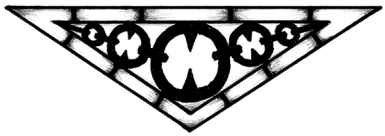

KNIHY ELLIS PETERS
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS

Bratr Cadfael

Zázrak svaté Winifredy
Splátka růží
Poustevník z Eytonského lesa
Zpověď bratra Haluina
Kacířův učeň
Hrnčířovo pole
Příchod Dánů
Svatý zloděj
Pokání bratra Cadfaela

Připravujeme

Neobyčejný benediktin
Jeden mrtvý navíc

BRATR CADFAEL

ELLIS PETERS

Pokání bratra Cadfaela

PŘELOŽILA

STANISLAVA POŠUSTOVÁ-MENŠÍKOVÁ

MYSTERY PRESS

2023

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Ellis Peters, 1994
Translation © Stanislava Pošustová-Menšíková, 2004
Cover Illustration © Lubomír Kupčík, 2023
Cover Art © Lukáš Tuma, 2023
Czech Edition © Mystery Press, Praha 2023

ISBN 978-80-7588-497-8 (pdf)

I

Jednoho dne na počátku listopadu přijížděl přes most, klenoucí se nad Severnem, do města Shrewsbury kurýr hraběte z Leicesteru a v sedlovém vaku měl novinky za poslední tři měsíce.

Mnohé z nich už tu budou známé, aspoň v hrubém obrysu, ale zpravodajství pro Roberta Beaumonta z Londýna bylo lepší než to, které měl k dispozici shropshirský šerif, a hrabě během jediného setkání s tímto mladým úředníkem usoudil, že je jedním z poměrně rozumných lidí v tomto šíleném světě občanské války, která již tolik let ochromovala Anglii a dohnala obě strany, královu i císařovninu, k vyčerpání, ale naneštěstí nepřiměla jednoho ani druhou postavit se té skutečnosti tváří v tvář. Hrabě se domníval, že takoví schopní mladí muži jako Hugh Beringar si zaslouží dostávat informace, aby byli připraveni na den, kdy konečně zvítězí rozum a skoncuje s tak marnotratným válčením. A chaotické dění v tomto roce Páně 1145, který se nyní chýlil k závěru, se zdálo slibovat, třebaže zatím jen

neurčitě, že bratranec a sestřenice, unaveně zápolící o trůn, musí propadnout zoufalství nad použitím síly a že budou hledat jiné možnosti, jak svár ukončit.

Chlapec přivážející zprávy od hraběte tuto výpravu již jednou podnikl a znal cestu přes most, vzhůru po točité ulici Wyle a pak okolo Vysokého kříže k bránám hradu. Znak hraběte mu všude otvíral dveře. Hugh vyšel ze zbrojnice na vnitřním nádvoří s vlasy vlajícími v průvanu průjezdu, oprášil si ruce a vtáhl posla dovnitř, aby si poslechl novinky.

„Zvedá se jistý vánek," prohodil chlapec, když v předpokoji strážnice vybaloval obsah brašny na stůl, „a můj pán začíná větřit. Ale opatrně. Je to poprvé, co postřehl nějaký takový pohyb, a snadno by to mohlo zase utichnout. Má to mnoho společného s tím, co se děje na východě, a také se vším tím předáváním hradů v údolí Temže. Od chvíle, kdy mosulští pohané loni o Vánocích dobyli Edessu, má celé křesťanstvo starost o Jeruzalémské království. Začíná se mluvit o nové křížové výpravě a u nás jsou na obou stranách páni, kteří nejsou nijak nadšení tím, co se děje, a možná by uvítali Kříž jako azyl pro své duše. Přivezl jsem vám od svého pána úřední dopisy," pokračoval věcně a úhledně je před Hughem rovnal, „ale než odjedu, shrnu vám to podstatné, a pak si je můžete v klidu pročíst, protože zatím není stanoveno žádné datum. Musím se vrátit ještě dnes, protože cestou zpátky mám jednání v Coventry."

„Pak bude nejlepší, abyste se najedl a napil, zatímco si budeme povídat," rozhodl Hugh a poslal pro všechno potřebné. Důvěrně se spolu posadili nad spletitými záležitostmi Anglie, jež se během letních měsíců posouvaly dost znepokojivými směry, a nyní, když se zima chystala zavřít okenice před dalšími

boji, by se snad aspoň daly rozmotat a tak otevřít cestu, po níž by se dalo jít s nadějí v nějaký pokrok. „Snad mi nechcete naznačit, že Robert Beaumont pomýšlí na křížovou výpravu? Slyšel jsem, že z Clairvaux se ozývají velmi působivá kázání, jimž bude těžké odolat."

„To ne," ušklíbl se mladý muž, „můj pán se stará jen o domácí záležitosti. Ale znepokojení o osud křesťanstva nutí biskupy přemýšlet o nastolení nějakého pořádku v Anglii, než odjedou řešit záležitosti v Outremeru. Mluví o dalším pokusu svést dohromady krále a císařovnu, aby si rozumně promluvili a našli způsob, jak se dostat z mrtvého bodu. Asi jste slyšel, že hrabě z Chesteru usiloval o setkání s králem Štěpánem, byl přijat a přísahal mu věrnost? Hodně pozdě a klopotně, ale král po tom skočil. My jsme o tom věděli, ještě než se asi před týdnem sešli ve Stamfordu, protože hrabě Ranulf si už nějaký čas připravoval půdu, usmiřoval si některé Štěpánovy barony, kteří mu zazlívají staré křivdy, a pokoušel se koupit si přijetí do ovčince. Už několik let se s mým pánem přeli o kus půdy u jeho hradu Mountsorrelu. Teď Chester ustoupil. Když chce člověk změnit strany, nestačí obměkčit jen krále, ale i všechny, kdo při něm stojí. Takže nás Stamford nijak nepřekvapil a Chester je s králem smířený a vzatý na milost. A víte také o celé té záležitosti s Faringdonem a Cricklade, jak Filip FitzRobert navzdory otci, císařovně a všem přešel ke Štěpánovi a v každé ruce mu přinesl pořádný hrad."

„To prostě nepochopím," opáčil suše Hugh. „Zrovna on! Gloucesterův vlastní syn! Gloucester je celou dobu prakticky jedinou císařovninou oporou, a teď se proti němu obrátí vlastní syn a spojí se s králem! A nijak polovičatě. Jak jsem slyšel,

bojuje za Štěpána stejně prudce, jako předtím bojoval za Matyldu."

„Nezapomínejte, že Filipova sestra je manželkou Ranulfa z Chesteru," připomněl kurýr, „a tyhle dvě proměny spolu ladí. Který z nich s sebou strhl druhého, nebo co jiného v tom vězí, to ví Bůh, ale ne já. Jenže tak to prostě je. Král si pomohl ke dvěma novým spojencům a k pořádné hrsti nových hradů."

„Tak bych myslel, že nebude ochoten k žádným ústupkům, ani kvůli biskupům," bystře poznamenal Hugh. „Daleko spíš ho to zase povzbudí k víře, že by přece mohl dosáhnout naprostého vítězství. Pochybuji, že ho vůbec dostanou k jednacímu stolu."

„Nikdy nepodceňujte Rogera de Clintona," široce se usmál Leicesterův panoš. „Nabídl jim jako místo setkání Coventry a Štěpán už víceméně souhlasil, že přijde a bude naslouchat. Už se vydávají průvodní glejty pro obě strany. Coventry vyhovuje každému, Chester může využít Mountsorrel, nabídnout pohostinství a vlísat se do přízně, a převorství má dostatek ubytovacích prostor pro všechny. Setkání se konat bude! Jiná věc je, kolik z něho vzejde. Všem se líbit nebude a někteří udělají, co bude v jejich silách, aby ho zmařili. Například Filip FitzRobert. Jistě, přijde, už jen aby se postavil otci a ukázal, že ničeho nelituje, ale přijde rozbíjet, ne uklidňovat. Nu, a můj pán tam chce za vaše hrabství slyšet váš hlas. Dočká se? Vaše smýšlení zná," zlehka pokračoval mladý muž, „nebo si to aspoň myslí. Má vás na seznamu svých nadějí. Co vy na to?"

„Ať mi dá vědět kdy," srdečně odvětil Hugh, „a já tam budu."

„Výborně, povím mu to. A co se týče ostatního, už budete vědět, že Faringdon prodala králi jen hrstka velitelů s Brienem de Soulisem v čele a zajala všechny rytíře z posádky, kteří odmítli změnit strany. Král je rozdal některým svým stoupencům, aby si vydělali na jejich výkupném. Můj pán odněkud dostal seznam těch rozdaných, těch z nich, kdo byli nabídnuti k vykoupení, a těch, kdo už vykoupeni byli. Posílá vám opis pro případ, že by vás zajímala některá jména zajatců nebo věznitelů. Pokud z toho setkání v Coventry něco vzejde, bude se uvažovat o jejich případu, a není jisté, kdo drží poslední z nich."

„Pochybuji, že mezi nimi budu někoho znát," poznamenal Hugh a zamyšleně převzal zapečetěný svitek. „Posádky na Temži jako by byly tisíc mil od nás. Vždyť se doslechneme, že padly nebo změnily strany, až za měsíc. Ale děkuji hraběti Robertovi za jeho laskavost. Vyřiďte mu, že doufám, že se uvidíme v převorství v Coventry, až ten den přijde."

Pečeť dopisu Roberta Beaumonta zlomil, teprve když kurýr odjel do Coventry za biskupem Rogerem de Clintonem. V posledních letech používal biskup jako hlavní sídlo své diecéze Coventry, přestože i Lichfield si zachoval své katedrální postavení a pro diecézi se střídavě používala obě jména. Biskup byl také titulárním opatem benediktinského kláštera ve městě a hlava mnišského domu nosila titul převora, ale s opatskou mitrou. Před pouhými dvěma lety byl pokoj převorství vážně narušen a mniši dočasně vyhnáni ze svého sídla, ale do konce roku byli pevně usazeni zpět a nebylo pravděpodobné, že by své místo znovu ztratili.

Nikdy nepodceňujte Rogera de Clintona, říkal panoš Roberta Beaumonta a nepochybně to byla slova jeho úctyhodného

pána. Hugh už choval k biskupovi zdravý respekt, a jestliže prelát takové velikosti, pamatující na ohrožení křesťanstva, k sobě dokázal přitáhnout velmože jako hrabě z Leicesteru i jiné podobně mocné a rozumné muže z té či oné strany nebo z obou, pak z toho jistě nakonec musí vzejít něco dobrého. Hugh rozvinul zprávy od hraběte s opatrnou nadějí a začal číst stručný výtah uvnitř a seznam zvučných jmen.

Náhlá a prudká roztržka mezi Robertem, hrabětem z Gloucesteru, nevlastním bratrem císařovny Matyldy a jejím věrným zastáncem, a jeho mladším synem Filipem rozrušila uprostřed léta celou Anglii a stále zůstávala nedostatečně vysvětlená a pochopená. Na chvílemi zklidněném, ale stále nebezpečném a výbušném bojišti v údolí Temže byl Filip, císařovnin kastelán hradu Cricklade, sužován ničivými nájezdy královských mužů usazených v Oxfordu a Malmesbury, a proto prosil otce, aby mu ulehčil tím, že přijde a vybere místo pro další hrad, jímž by se pokusili narušit spojení mezi oběma královskými pevnostmi a dostat je naopak do defenzivy. A hrabě Robert si opravdu vybral místo ve Faringdonu, postavil hrad a osadil jej. Jakmile se však o tom doslechl král, přitáhl se silnou armádou a oblehl jej. Filip posílal z Cricklade otci jednu prosbu za druhou, aby za každou cenu poslal posily, aby neztratili tento zbrusu nový, ještě skoro nevyužitý přínos, který mohl mít tak velkou cenu pro tísněnou posádku, jíž velel jeho syn. Gloucester toho však nedbal a pomoc neposlal. A náhle se po celém jihu začalo hovořit o tom, že faringdonský kastelán Brien de Soulis a jeho nejbližší pobočníci v hradu se bez vědomí ostatní posádky tajně dohodli s obléhateli, v noci vpustili královy muže dovnitř a vydali jim Faringdon i se všemi tamními bojovníky. Ti, kdo

se smířili s tím, co se stalo, se připojili ke Štěpánovu vojsku. To udělala většina řadových vojáků, když už je předešli jejich vůdcové. Ti, kdo zůstali věrní císařovně, byli odzbrojeni a zajati. Pak byli rozděleni mezi královy stoupence jako rukojmí k vykoupení. A sotva to skončilo, Filip FitzRobert, syn velkého hraběte, navzdory své příslušnosti a krvi předal králi i Cricklade, a tentokrát celé, s veškerou výzbrojí netknutou a se všemi muži. Mnozí pak usoudili, že klíče Faringdonu byly vydány z jeho vůle, ne-li jeho rukou, protože se vědělo, že Brien de Soulis a Filip jsou jako dvojčata a vždy se spolu radí. Nato se Filip pustil do boje proti otci se stejnou vervou, jako předtím bojoval pro něho.

Bylo však těžké pochopit proč. Miloval svou sestru, jež byla provdána za hraběte Ranulfa z Chesteru, a Ranulf se snažil vlísat zpátky do královy přízně a jistě by rád s sebou přivedl jiného mocného příbuzného, aby si zajistil příznivé přijetí. Stačilo to však? Filip si také vyžádal zbudování Faringdonu a těšil se na úlevu, kterou přinese jeho vlastním vojákům, a pak se musel dívat, jak je hrad ponechán osudu, přestože opakovaně prosil o pomoc. Stačilo však i to? Jistě je třeba strašlivé hořkosti, aby se někdo po létech věrné oddanosti zcela obrátil a sápal vlastní tělo a krev.

Udělal to však. A Hugh měl v ruce výčet jeho prvních obětí, asi třiceti urozených mladých mužů, rytířů a panošů, rozporcovaných mezi královy přívržence, aby v nejlepším případě draze zaplatili za svobodu, nebo aby shnili v žaláři nevykoupení, pokud padli do nesprávných rukou a byli dostatečně nenáviděni.

Písař Roberta Beaumonta poznamenal jméno věznitele vedle jména zajatce tam, kde bylo známo, a označil ty, kdo již byli

vykoupeni příbuznými. Kdo jiný by totiž zaplatil neslýchanou částku za koupi mladého urozeného bojovníka, který se zatím nijak zvlášť nevyznamenal? Pár ctižádostivých mladých přívrženců císařovny bez otce a bez patrona možná zůstane trčet v temném žaláři, pokud plánovaná porada v Coventry nepřinese nějakou rozumnou dohodu, jež by mezi jinými drobnostmi věnovala pozornost jejich osvobození.

Na konci svitku, po mnoha jménech, jež byla Hughovi cizí, narazil na jedno, které znal.

Je známo, že byl mezi přemoženými a odzbrojenými. Není známo, kdo jej drží a kde. Nebyl nabídnut k vykoupení. Marně po něm pátrá Laurence d'Angers. Je to Olivier de Bretagne.

Hugh se vypravil přes město, aby o této právě se nabízející příležitosti ukončit osmiletou občanskou válku promluvil s opatem Radulfem. Až čas ukáže, zda biskupové dopřejí stejný hlas řádovému duchovenstvu; vztahy mezi oběma větvemi církve nebývaly vždy srdečné, přestože Roger de Clinton si opata ze Shrewsbury rozhodně cenil. Ať již bude na poradu pozván nebo ne, až k ní dojde, Radulfus potřebuje být připraven na úspěch i na nezdar, aby se podle toho mohl pohotově zařídit. A v opatství svatého Petra a Pavla je ještě jeden, kdo má plné právo dovědět se obsah dopisu Roberta Beaumonta.

Bratr Cadfael stál uprostřed své ohrazené bylinkové zahrady a zádumčivě hleděl na podzimní tvář svého zátiší, kde vychrtlé rostliny ponuře trčely jako košťata. Většina listí už opadala,

stonky byly tmavé a zaťaté jako bezmasé prsty chytající se posledních zbytků léta. Všechny vůně se soustředily v jediný pach stáří a úpadku, dosud sladký, ale vlhkou, hnilobnou sladkostí pominulé sklizně a začínajícího rozkladu. Nebylo ještě příliš chladno, mírná listopadová melancholie si podržela ještě trochu zlata v padajících listech a šikmých jantarových paprscích. Všechna jablka byla na půdě, všechno zrní semleté, seno dávno ve stohu, ovce vypuštěné na strniště. Byl čas postát, rozhlédnout se, ujistit se, že nic nebylo opomenuto, že před zimou nezůstal neopravený žádný plot.

Ještě nikdy si tak pronikavě neuvědomil zvláštní tvářnost a smysl listopadu, jeho zralost a tlumený smutek. Rok nepostupuje ročními dobami přímočaře, ale kruhem, jenž přivádí svět a člověka zpět do šera a tajemna, v němž oba začali a v němž započne nový čas setí a nová generace. Starci, pomyslel si Cadfael, věří v ten nový počátek, ale zažijí jenom konec. Třeba mi Bůh připomíná, že se blíží můj listopad. Nu, proč toho litovat? Listopad má svou krásu, vyprovodil úrodu do stodol, dokonce uložil i semena na příští rok. Proč se trápit, že mi nebude dovoleno zůstat a zasít je? Udělá to někdo jiný. Tak odejdi spokojeně do země s vlhkými, něžnými kostřičkami listů, opotřebovanými v pavučinovou křehkost jako kůže stařečků, kterou pohmoždí a zabarví pouhý vánek a jež rozkvétá hnědými skvrnami, jako listy tlejícím zlatem. Barvy pozdního podzimu jsou barvami západu slunce: loučení roku a loučení dne. A lidského života? Nu, skončí-li výšlehem zlata, není to špatný konec.

Hugh, který přicházel z opatova bytu rozpolcen mezi spěchem sdělit, co se dověděl, a neochotou předat nevyhnutelně

rozrušující novinu, zastihl přítele takto nehybně stojícího uprostřed jeho malého, milovaného královstvíčka, zahleděného spíš do vlastního nitra než na opršelý podzimní porost kolem sebe. Vytrhl se a vrátil do světa, teprve když mu Hugh položil ruku na rameno, a viditelně se pomalu nořil z nějaké tajné hlubiny v jádru své bytosti.

„Bůh žehnej práci," uchopil ho Hugh za obě paže, „pokud se dnes odpoledne nějaká konala. Už jsem si myslel, že jste zapustil kořeny."

„Dumal jsem o kruhové povaze lidského života," vysvětlil téměř omluvně Cadfael, „a o ročních dobách a hodinách dne. Vůbec jsem vás neslyšel přicházet. Dnes jsem vás nečekal."

„Také byste mě neuviděl, kdyby byli zpravodajci Roberta Bossů méně čilí. Pojďte dovnitř a já vám povím, co se peče. Týká se to všech dobrých křesťanů a právě jsem to vypověděl Radulfovi. Je tam ale i jedna drobnost, která se dotkne přímo vás. Mne se také dotkla," zhluboka vzdychl, otvíraje dveře Cadfaelovy dílny.

„Dostal jste zprávy z Leicesteru?" zamyšleně na něho pohlédl Cadfael na prahu. „Hrabě Robert Bossů udržuje spojení? Tak to se na vás dívá jako na jednu ze svých nadějí, Hughu. Co má za lubem?"

„On vlastně ne, přestože se do toho jistě pustí vší silou, ať v to úplně věří nebo ne. Nikoli, první krok udělali jistí biskupové, ale jejich úsilí podpoří některé hlasy z obou stran, například Leicesterův."

Hugh se s ním posadil pod zavěšenými svazečky sušících se bylin, které se houpaly na trámech a voněly v průvanu od otevřených dveří, a vyprávěl mu o navrhovaném setkání v Coventry,

o glejtech, již vydávaných oběma stranami, a o vyhlídkách na přinejlepším částečný úspěch.

„Ví Bůh, jestli jeden nebo druhý ustoupí aspoň o krůček. Štěpán je rozjařený, že dostal na svou stranu Chestera a k tomu ještě Gloucesterova vlastního syna, ale Matylda ví, že její muži si důkladně zajistili Normandii, a to zviklá některé naše barony, kteří si musejí zabezpečovat panství tam i tady. Pozoruji, jak čím dál víc těch moudřejších ústy slouží dál, ale ve válce se snaží konat co nejméně. Jenže rozhodně to stojí za pokus. Roger de Clinton umí mocně přesvědčovat, když mu opravdu o něco jde, a teď mu jde ve skutečnosti o porážku Atabega Zenghiho v Mosulu a o znovudobytí Edessy. A Jindřich z Winchesteru určitě přispěje svou vahou. Kdo ví? Připravil jsem opata," pokračoval Hugh pochybovačně, „ale pochybuji, že biskupové povolají na pomoc mnichy, raději si nechají otěže ve vlastních rukou."

„A jak se to dotýká mne osobně, i když je to samozřejmě jak vítané, tak nejisté?" zajímal se Cadfael.

„Jen počkejte." Předkládal to opatrně, protože takové noviny jsou křehké. S úzkostí pozoroval Cadfaelovu tvář, když kladl otázku: „Vzpomínáte si, co se na podzim stalo s nově postaveným hradem Roberta z Gloucesteru ve Faringdonu? Když Gloucesterův mladší syn převlékl kabát a jeho kastelán vydal hrad králi?"

„Vzpomínám si. Řadoví vojáci neměli jinou možnost než také změnit strany, když už jejich velitelé podepsali kapitulaci. A Cricklade přešli s Filipem nedotčené, do posledního muže."

„Ale ve Faringdonu mnoho rytířů zradu odmítlo," uváženě pokračoval Hugh. „Byli přemoženi a odzbrojeni. Štěpán je rozdal

různým svým spojencům, novým i starým, mám ovšem podezření, že nejvíc na tom vydělali noví a dostali nejtučnější kořist, aby se upevnili ve své nové loajalitě. Nicméně Leicester využil svých zvědů v okolí Oxfordu a Malmesbury, aby vypátrali seznam zajatých a zjistili, komu byli dáni. Někteří už byli vykoupeni docela rychle. Někteří jsou nabízeni za dostatečně vysoké ceny, aby byl prodej velmi výhodný. Ale je tam uvedeno jméno jednoho muže, o němž se ví, že tam byl. Není známo jméno toho, kdo jej drží, a od pádu Faringdonu ho nikdo neviděl, ani o něm neslyšel. Pochybuji, že Robertovi Bossů to jméno říká víc než jiná. Ale mně ano, Cadfaele." Přítel ho sledoval s bedlivou, ostražitou pozorností; Hughův hlas, pečlivě uměřený, zněl totiž spíš varovně než konejšivě. „A vám něco řekne také."

„Nebyl nabídnut k vykoupení," zopakoval Cadfael, se stejně opatrnou uměřeností vypočítávaje nepříznivé okolnosti, „a je držen ve velké tajnosti. To svědčí o víc než obyčejné zášti. Tam bude cena vysoká. Pokud vůbec cenu přijme."

„A Laurence d'Angers," smutně pokračoval Hugh, „se podle Leicesterova člověka po něm všude vyptává, aby zaplatil, oč ho požádají, ale marně. Tohle jméno hrabě jistě zná, na rozdíl od jmen jeho mladých následovníků. Mrzí mě, že vám nesu takovou novinu. Olivier de Bretagne byl ve Faringdonu a teď je Olivier de Bretagne vězněm, jen Bůh sám ví kde."

Po chvíli ticha, kdy si oba vydechli, zamysleli se a přerovnali si to, co je bezprostředně zajímá a trápí, Cadfael prostě řekl: „Je to mladý muž jako jiní. Zná rizika. Jde do nich s otevřenýma očima. Co víc se dá říct o něm než o ostatních?"

„Jenže tohle nebezpečí, tuším, nemohl předvídat. Že se proti němu obrátí Gloucestrův vlastní syn! A na takové riziko byl Olivier nejméně připravený, protože má tak malý pojem o zradě. Nevím, Cadfaele, jak dlouho byl v posádce, ani jaká nálada vládla mezi mladými rytíři. Zdá se, že mnozí byli při Olivierovi. Hrad byl sotva dokončený, Filip jej osadil a chtěl, aby byl dobře bráněn. A když padl do obklíčení, Robert pro jeho záchranu nehnul ani prstem. Je tam hořkost. Ale Leicester se ty muže bude dál snažit najít až do posledního. A jestli se všichni brzy sejdeme v Coventry, snad aspoň dojde k dohodě o oboustranném propuštění vězňů. Všichni o to budeme usilovat, lidé dobré vůle z obou táborů."

„Olivier si orá vlastní brázdu a kosí vlastní řádek," pronesl Cadfael, hledě skrze dřevěnou stěnu před sebou na východ, daleko na východ do vyprahlého písku a slunce a do jiskřivého moře u břehů franckého Jeruzalémského království, nyní ohroženého a ve zbrani. Bájný svět Outremer, kdysi pro něho tak důvěrně známý, kde vyrostl Olivier de Bretagne a v mladistvém věku se rozhodl pro víru svého neznámého otce. „Pochybuji, že ho nějaké vězení dlouho udrží," řekl pomalu. „Jsem rád, že jste mi to pověděl, Hughu. Přijďte, dostanete-li nějaké další noviny."

Ale ten hlas, přemítal Hugh, když přítele opustil, nezněl jako hlas člověka plně přesvědčeného o dobrém konci, ani tvář nebyla tváří člověka s nezlomnou vírou, připraveného zůstat na místě a nechat všechno buď na Olivierovi, nebo na Bohu.

Když Hugh odešel se svými vlastními starostmi, které ho postačí zaměstnat, a věrně vykonal svůj přátelský úkol, Cadfael přidusil ohřívadlo drny, zavřel dílnu a šel do kostela. Do nešpor scházela ještě hodina. Bratr Winfrid stále metodicky přerýval

záhon po sklizených fazolích, aby nadcházející zimní mrazy mohly rozdrolit hroudy. Na stromech ještě lpěl řídký závoj zežloutlého listí, holé růže vytáhly do výšky a na koncích ratolestí se utvořila malá chladná poupata, jež nikdy nerozkvetou.

V obrovitém šerém tichu kostela se Cadfael přátelsky uklonil oltáři svaté Winifred jako důvěrné, ale hluboce ctěné přítelkyni, leč tentokrát ji váhal zatěžovat starostí o jiného muže, a k tomu takového, jemuž by asi těžko rozuměla. Pravda, Olivier byl poloviční Velšan, ale to ve spojení se vším, co bylo v jeho vzhledu, myšlení i zásadách vášnivě syrského, by ji možná zmátlo ještě víc. Jediná modlitba, kterou k ní tedy vznesl, byla beze slov, v srdci, oběť náklonnosti v návalu něhy, podobném oblaku kadidla. Tolik mu toho odpustila a nikdy se před ním neuzavřela. A právě v tomto roce přetrpěla povodeň, nebezpečí i svár a bezpečně se vrátila k zaslouženému odpočinku. Proč rušit její líbezný klid trápením, které patřilo jen jemu samotnému?

Odešel tedy se svým problémem raději k hlavnímu oltáři, přímo ke zdroji veškeré síly, veškeré moci, veškeré věrnosti, a tentokrát mu nestačilo pokleknout, ale položil se na studené dlaždice tváří dolů, s rukama rozepjatýma do kříže, jako provinilec předkládající na usmířenou své tělo na konci pokání, přestože přečin, o němž uvažoval, ještě nebyl spáchán, a při velikém milosrdenství a pochopení jeho nadřízeného třeba nebude nutný. Přesto s tvrdou poctivostí vyznal svůj záměr již nyní a prosil spíš o pochopení než o odpuštění. S čelem na chladném kameni odhodil slova, jimiž by oblékl svůj pocit nutnosti, a nechal myšlenky, aby samy vyjádřily potřebu, která pro něho byla naprosto jasná, ale nevyslovitelná. Toto musím udělat buď

s požehnáním, nebo přes zákaz. Nezáleží totiž na tom, zda budu požehnán, nebo zatracen, jen když dobře vykonám, co musím.

Na konci nešpor požádal o slyšení u opata Radulfa a byl vpuštěn. Posadili se spolu v soukromém salonku.

„Otče, věřím, že vás Hugh Beringar obeznámil se vším, co se dověděl z dopisů hraběte z Leicesteru. Pověděl vám také o osudu rytířů z Faringdonu, kteří odmítli zběhnout od císařovny?"

„Ano. Viděl jsem seznam jmen a vím, jak s nimi bylo naloženo. Doufám, že na tom plánovaném setkání v Coventry se dospěje k nějaké dohodě a k celkovému propuštění vězňů, i kdyby se nedosáhlo ničeho lepšího."

„Otče, rád bych sdílel vaši důvěru, ale bojím se, že ani jeden z nich není v náladě ustoupit. Nicméně jste si asi všiml jména Oliviera de Bretagne, který nebyl vypátrán a o němž se od pádu Faringdonu nic neví. Jeho pán je ochoten ho vykoupit, touží po tom, ale nedostal příležitost. Otče, musím vám o tom mladém muži povědět některé věci, které vám Hugh jistě neřekl."

„Sám ho trochu znám," s úsměvem mu připomněl Radulfus, „vždyť sem přišel před čtyřmi lety o svátku přenesení svaté Winifred hledat jistého panoše, který zmizel po shromáždění ve Winchesteru. Nezapomněl jsem na něho."

„Ale jednu věc ještě nevíte, přestože jsem vám ji asi měl dávno povědět, jakmile se poprvé dotkl mého života. Myslel jsem, že není třeba, protože jsem neočekával, že by se má oddanost tomuto místu mohla změnit. Nepředpokládal jsem také, že se s ním ještě někdy setkám, ani že mě někdy bude potřebovat.

Ale nyní se zdá vhodné a správné všechno objasnit. Otče," prohlásil Cadfael prostě, „Olivier de Bretagne je můj syn."

Nastalo ticho, jež se sneslo s překvapivým jasem a mírností. Muži v klášteře jsou stále muži stejně jako venku, křehcí a omylní. Radulfus měl jako moudrý člověk vzdálenou úctu k dokonalosti, ale příliš neočekával, že ji potká v běžném životě.

„Když jsem přišel jako osmnáctiletý chlapec do Palestiny," vzpomínal Cadfael bez lítosti, „potkal jsem v Antiochii mladou vdovu a zamiloval se do ní. Po létech, když jsem se vrátil, abych ze Saint Symeonu odplul domů, potkal jsem ji opět a pobyl jsem u ní ze staré lásky, dokud loď neodplula. Nechal jsem jí syna, o němž jsem nic nevěděl, dokud nepřišel hledat dvě ztracené děti tenkrát po vyplenění Worcesteru. Byl jsem rád a byl jsem na něho hrdý, a oprávněně. Když nakrátko přišel podruhé, seznámil jste se s ním i vy. Posuďte sám, jestli jsem z něho mohl nemít radost."

„Měl jsi proč," pohotově souhlasil Radulfus. „Ať byl počat jakkoli, dělá svému početí čest. Neodvažuji se ti nic vyčítat. Tenkrát jsi žádné sliby nesložil, byl jsi mladý, daleko od domova, a člověk je křehká nádoba. Jistě ses z toho dávno vyzpovídal a kál."

„Vyzpovídal," bez ostychu odpověděl Cadfael, „to ano, jakmile jsem se nedávno dověděl, že jsem ji nechal s dítětem a bez opory. A jestli jsem se kál? Ne, pochybuji, že jsem se někdy kál za to, že jsem ji miloval, protože si lásku opravdu zasloužila. A nezapomeňte, otče, že jsem Velšan a ve Walesu nejsou žádní parchanti kromě těch, jimž otcové upřou otcovství. Posuďte, zda bych někdy popřel své právo na to krásné, statečné stvoření. To, že jsem mu pomohl na svět, kde se mu málokdo vyrovná, je to nejlepší, co jsem kdy udělal."

„Ani tak obdivuhodný plod neopravňuje člověka k tomu, aby se pyšnil hříchem," podotkl opat suše, „ani aby hřích nazýval jiným jménem. Nemá ovšem smysl dnes vynášet soud nad hříchem starým třicet let. Od doby, kdy jsi vyznal víru, jsem jen velmi zřídka nalezl nějakou chybu, pro kterou bych tě musel kárat, kromě malých všednodenních nedostatků v trpělivosti nebo píli, k nimž máme sklony všichni. Zabývejme se tedy tím, co máme před sebou. Domnívám se totiž, že jsi mě přišel o něco požádat, nebo mi něco předložit ohledně Oliviera de Bretagne."

„Otče," volil Cadfael slova vážně a s rozmyslem, „jestliže je ode mne opovážlivé se domnívat, že mi otcovství ukládá povinnost, kdykoli je mé dítě v nesnázích nebo neštěstí, pokárejte mne. Ale já takovou povinnost cítím a nemohu ji shodit ze srdce. Jsem povinen jít a hledat svého syna, a až ho najdu, vysvobodit ho. Prosím vás o souhlas a o dovolení."

„A já," zamračil se Radulfus, ale ne zcela z nelibosti, spíš z hlubokého soustředění, „ti předkládám opačný náhled na to, co je nyní tvou povinností. Tvé sliby tě vážou sem. Z vlastní vůle ses rozhodl opustit svět a všechny své svazky s ním. To se nedá svléknout jako kabát."

„Složil jsem sliby v dobré víře, tenkrát jsem nevěděl, že je na světě bytost, za jejíž samotnou existenci jsem odpovědný. Ode všech ostatních svazků mě mé sliby oprostily, všechny ostatní osobní vztahy mé sliby přeťaly. Ale tenhle ne! Nedokážu odpovědět na otázku, zda bych se byl vzdal světa, kdybych věděl, že obsahuje mé živoucí semeno, a ani vy na to nemůžete odpovědět. Ale on žije a zplodil jsem ho já. On trpí v zajetí, a já jsem svobodný. On je snad v nebezpečí, a já jsem v bezpečí. Otče,

může snad Stvořitel opustit nejmenšího ze svých tvorů? Může se člověk odvrátit od vlastní ohrožené krve? Není zplození samo posvátnou a nezrušitelnou přísahou? Ať jsem to věděl, nebo ne, byl jsem dřív otcem než bratrem."

Tentokrát bylo ticho studenější a odtažitější a trvalo déle. Pak ho opat klidným hlasem vyzval: „Žádej, oč jsi přišel požádat. Ať je to řečeno jasně."

„Žádám vás o dovolení a požehnání, abych šel s Hughem Beringarem a zúčastnil se jednání v Coventry, abych se tam před králem a císařovnou zeptal, kde je uvězněn můj syn, a s boží a jejich pomocí dosáhl jeho osvobození."

„A pak? Jestli ti tam nepomohou?"

„Pak budu pokračovat v pátrání všemi prostředky, dokud ho opravdu nenajdu a neosvobodím."

Opat na něho upřeně hleděl a rozeznával v tom hlase jakousi ozvěnu z daleka a dávna, znějící ocelí, jež byla ztupena a uložena v pochvě po celou dobu, co tohoto postaršího bratra znal. Z ošlehané tváře s hnědým obočím a silnými kostmi, hluboce zbrázděné prožitky šedesáti pěti let života, na něho hleděly oči temně, podzimně hnědé, jež ho vpouštěly upřímně do svého nitra. Po létech ochotné podřízenosti nárokům společenství stál Cadfael najednou vzpřímeně, stranou, opět sám. Radulfus poznal, že je to konečné. „A jestli ti to zakážu, půjdeš přesto," pravil s jistotou. „Před božím zrakem a v hluboké úctě k vám, otče, ano."

„Nezakazuji tedy. Mým úkolem je zachovat celé stádo. Jestliže se jedna ovečka zatoulá, osiří i zbývajících devadesát devět. Dovoluji ti, abys šel s Hughem, sledoval to zasedání, a modlím se, aby z něho vzešlo něco dobrého. Jakmile se však rozejdou,

ať se dovíš, co potřebuješ, nebo ne, tvá dovolená končí. Vrať se s Hughem, jako s Hughem odejdeš. Půjdeš-li dál a zdržíš se déle, pak půjdeš sám o sobě, ne jako můj. Bez mého svolení a bez mého požehnání."

„A bez vašich modliteb?"

„Řekl jsem to snad?"

„Otče, v řeholi stojí psáno, že bratr, který z vlastní nesprávné volby opustí klášter, může být přijat zpět, dokonce po třikrát, za jistou cenu. I pokání skončí, až řeknete, že je dostatečné!"

II

Setkání v Coventry bylo stanoveno na poslední den listopadu. Již předtím se objevily jisté doklady toho, že vyhlídka na dohodu a mír rozhodně není pro všechny vítaná a že existují mocné zájmy, připravené a ochotné ji zmařit. Filip FitzRobert se zmocnil Reginalda FitzRoye, jiného z nevlastních bratrů císařovny a hraběte z Cornwallu, a uvěznil ho, přestože hrabě byl jeho příbuzný, cestoval v záležitosti císařovny a měl glejt od krále. To, že Štěpán nařídil hraběte propustit, jakmile se o tom doslechl, a byl okamžitě a přesně uposlechnut, zlověstnost toho činu nezmenšilo.

„Pokud je takového smýšlení," řekl Cadfael Hughovi v den, kdy se o tom doslechli, „nikdy do Coventry nepřijde."

„Kdepak, přijde," nesouhlasil Hugh. „Přijde a bude házet klacky pod nohy těm, kdo budou mluvit o míru. Lépe a účinněji mu to půjde tam než jinde. A nakolik mu rozumím, přijde, aby se postavil otci tváří v tvář, když se na něho tak trpce

rozzuřil. Kdepak, Filip tam bude." Pátravě hleděl na přítele; obvykle dovedl z jeho tváře jasně číst, ale její zešedlá vážnost mu nyní trochu dělala starosti. „A vy? Opravdu se mnou hodláte jít? Chcete riskovat, že zajdete tak daleko, až nebude návratu? Vždyť víte, že bych se vašeho poslání rád ujal za vás. Pokud tam bude možné něco zjistit o Olivierovi, já to vypátrám. Není třeba, abyste dával v sázku to, čeho si ceníte jako samotného života, jak dobře vím."

„Olivierův život není ještě ani v polovině a je cennější než mé dohasínající roky. A vy máte svou povinnost, jako já mám svou. Ano, půjdu. Opat to ví. Nic neslibuje a ničím nevyhrožuje. Řekl, že půjdu-li z Coventry dál, půjdu sám za sebe, ale neřekl, co by udělal on, kdyby byl v mé kůži. A protože jdu bez jeho pokynu, nic si od něho na cestu nevezmu, pokud mi opatříte koně, Hughu, plášť a trochu jídla do mošny."

„A pak meč a pryčnu ve strážnici," setřásl ze sebe Hugh svou slavnostní vážnost, jestli vás vyženou z kláštera. Samozřejmě až potom, co dostaneme zpátky Oliviera." Zmínka o tom jménu Cadfaelovi pokaždé vybavila první pohled na neznámého syna, jak ho otevřenou brankou bromfieldského převorství ve sněhu a kruté zimě spatřil za zády jisté dívky. Dlouhou, úzkou, ale zaoblenou tvář se širokým čelem, nosem jako zakřivený meč a pružným obloukem úst, hrdou a živou, s černozlatýma sokolíma očima a přiléhavou čapkou lesklých modročerných vlasů. Tvář olivově zlatou, jako odlitou z jemného bronzu, velmi krásnou. Mariamin syn nosil Mariaminu tvář a dělal čest její památce. Bylo mu čtrnáct, když ji pochoval a odešel z Antiochie do Jeruzaléma, aby přijal víru svého otce, kterého nikdy nespatřil jinak než Mariaminýma očima. Nyní je mu skoro třicet

a snad je sám otcem dítěte s dívkou Erminou Hugoninovou, kterou provedl sněhem do Bromfieldu. Její urození příbuzní uznali jeho cenu a dali mu ji za manželku. Nyní jí schází, a tomu možnému vnoučeti také. A to je nemyslitelné a nápravu nelze čekat od nikoho jiného.

„Nu, nebude to prvně, co spolu pojedeme," připomněl Hugh. „Tak se připravte, máte tři dny na to, abyste si urovnal své neshody s Bohem a Radulfem. A já vám zatím najdu nejlepšího koně z hradních stájí místo muly z opatství."

Cadfaelova výprava, podnikaná jen s částečným a omezeným svolením a bez slibu, že Cadfael dostojí určeným podmínkám, vzbudila v klášteře smíšené pocity. Převor Robert oznámil v kapitule přesné podmínky Cadfaelovy nepřítomnosti, ohraničené trváním shromáždění v Coventry, a zdůraznil tu přísnou mez, jako by vyrozuměl, že je již ohrožena. Nebylo divu, protože to mohl vyčíst z neúplného pokynu, který mu opat dal. A důvod, proč byla tato cesta vůbec povolena, i když neochotně, nebyl vysvětlen vůbec. Zůstalo to mezi Cadfaelem a Radulfem.

Neukojená zvědavost vedla k nejhoršímu výkladu faktů, jež byly zveřejněny. Byl to otřes a na již téměř odpadlého bratra se mlčky obracely zarmoucené zraky. V reakci některých, kteří byli v klášteře vychováni odmalička, se zračil děs, kdežto u některých, kdo přišli později a občas těžce nesli svá omezení, žárlivost. Ovšem bratr Edmund, správce nemocnice, sám věnovaný Bohu ve čtyřech letech, loajálně přijal, čemu u bratra nerozuměl, a měl jen starost, že dočasně přijde o svého lékárníka. A bratr Anselm, předzpěvák, kterého rozrušilo máloco jiného než falešně zazpívaná nota nebo ochraptělost mezi nejlepšími

zpěváky, přijímal všechno ostatní dění s naprostým klidem, předpokládal to nejlepší, všem přál dobré a nedělal si starosti.

Převor Robert neschvaloval žádné vybočení z přísné řehole a již léta neschvaloval to, co považoval za privilegia udělená bratru Cadfaelovi, to, že se směl svobodně pohybovat mezi obyvateli Předklášteří a města, když bylo třeba léčit nemoce. A bývaly časy, kdy by jeho kaplan, bratr Jeroným, převorovo pohoršení snaživě rozněcoval; bratr Jeroným však toho roku utrpěl drtivý otřes, který rozbil jeho sebeuspokojení, a z dlouhého pokání se vynořil zbavený úřadu zpovědníka noviců a překvapivě pokorný. Alespoň prozatím se s ním vycházelo mnohem snáze a neupozorňoval již tak hlasitě na chyby druhých. Časem se jistě vrátí ke svému svatouškovství, ale tentokrát byl Cadfael ušetřen jeho výtek.

Nakonec byl tedy pro Cadfaela nejnáročnější zápas se sebou samým. Skutečně složil sliby, a cítil, jak ho spoutávají tím pevněji, když pomýšlel na opuštění svého vyvoleného pole. Mluvil jen pravdu, když předkládal svůj případ opatovi, všechno dělal a říkal otevřeně. Zprostilo ho to však viny? Bratr Edmund a bratr Winfrid nyní budou muset společně nastoupit na jeho místo, připravovat léky, zásobovat špitál malomocných u svatého Jiljí, starat se o bylinkovou zahradu, kromě vlastní práce zvládnout i tu jeho.

To vše se stane, zběhne-li a překročí určený čas. Už jen z toho, že o oné možnosti uvažoval, poznával, že s ní počítá. Toto rozhodnutí tedy mělo váhu života a smrti ještě předtím, než vyjde z brány. Přesto celou dobu věděl, že půjde.

*

Hugh pro něho v určený čas přišel hned po ránu v doprovodu tří důstojníků na dobrých koních a přivedl i koně pro Cadfaela. S uspokojením zaznamenal, že přítelovy ustarané oči viditelně zjasněly libostí při pohledu na vysokého, pěkného grošáka, skoro stejně nohatého jako Hughův kostnatý šedák, směle vykračujícího, s povýšeným pohledem a s úzkou bílou lysinkou na aristokratickém čele. Cadfael, už v plášti a ve vysokých botách, před sebe připnul své sedlové vaky a nasedl trochu ztuha, ale se zřejmým potěšením. Hugh se ohleduplně ovládl a nenabídl mu pomoc. Pětašedesátka je věk zasluhující úctu a vážnost mladých, ale ti, kdo ho dosáhli, nejsou vždy rádi, když se jim připomíná.

Když vyjížděli z brány, nikdo je okatě nesledoval, přestože se na ně možná upíraly pohledy z křížové chodby, z nemocnice, nebo dokonce i z opatova bytu. Bylo lepší pokračovat v běžném denním chodu, jako by to byl pouze den jako každý jiný, a v ničí mysli se neozvala jediná pochybnost, že se odjíždějící bratr v patřičný čas vrátí a ujme se svých povinností jako dřív. A přijde-li s ním domů mír, tím lépe.

Jakmile minuli Svatého Jiljí, nechali město a Předklášteří za zády a před sebou měli kančí hřbet Wrekinu, Cadfaelova nálada se zlepšila; uvolnil se, rezignoval, bez výčitek se otevřel všemu, co snad přijde. Byly tu i příjemnosti. Na prahu prosince se louky ještě zelenaly, počasí bylo mírné a bezvětrné, pod sebou měl dobrého koně a jízda po Hughově boku byla požitkem plným sdílených vzpomínek. Silnice byla volná a bezpečná, cestu oba znali přinejmenším po Chenetský hvozd, a Hugh vyrazil tři dny předtím, než se mělo oficiálně zahájit jednání.

„Pojedeme totiž polehoučku," vysvětlil, „a budeme tam brzy. Rád bych si s Robertem Bossů promluvil, než se něco